

REDACȚIA
AD, STR. AULICH (ADAM)
ABONAMENTUL
întru Austro-Ungaria:
1 an, fl. 10; pe 1/2
an, fl. 5; pe 1/4 de an
250; pe 1 lună fl. 1.
— în de Duminică pe
an fl. 1.50.
— întru România și străinătate:
pe an 40 franci.
— nuscrite nu se înapoiază.

TRIBUNA POPORULUI

ADMINISTRAȚIA
ARAD, STR. AULICH (ADAM)
INSERȚIUNILE:
— de 1 și 2 garmond: prima-dată
7 cr.; a doua oară 6 cr.
— a treia oară 4 cr. și timbru
de 30 cr. de fiecare publi-
cațiune.
Atât abonamentele cât și
inserțiunile sunt a se plăti
înainte.
Scrisori nefrancate nu se
primesc.

ADEVĂRAȚII AGITATORI

(Sg). Se petrec zilnic, în jurul nostru, lucruri care ne impun întrebarea: care în ce țară trăim?

Ciracii și advocații celor dela putere mai au și astăzi obrazul să afirme că suntem într-o țară cu constituție liberală și cu stăpânire și mai liberală. Ba în elanul lor dereamărire a unei stări de lucruri, în care înțelegem, că se simt prea bine, merg și mai departe, merg până la ridicol.

Se laudă cu vechimea „de o mie de ani“ a instituțiilor lor „liberale“, cu predilecție le compară cu ale Angliei, le găsește chiar mai perfecte decât pe aceste și trimbiță pe toate tomurile că libertăți ca în Țeara-Ungurească nu se mai află pe fața pământului.

Dacă lumea s'ar uita numai la eticheta din afară, numai la spoiala de liberalism cum o întâlnim în paragrafi turnați pe răbdătoarea hârtie, apoi ar avea dreptate. În parte numai. Și mai de aproape privite, multe unguerești, din cele mai liberale și cele mai fundamentale, sunt un amestec bizar de liberalism, absolutism și feudalism.

Să ne gândim numai la abnormitățile legii electorale, la compoziția Casei Magnaților, la celebra instituție a viriliștilor, la legea de presă din Ardeal etc. etc.

Dar' să admitem, cu toate acestea, că legile unguerești sunt destul de liberale și destul de complete pentru-ca sincer aplicate, să se poată afirma, că trăim într'un stat modern de drept.

Ei vezi, aicea se incurcă lucrurile. Cum se aplică la noi legile? Cum își înțeleg guvernării datorințele față cu obștea cetățenilor? Cum se respectă drepturile lor politice și civile? Ce întrebuintare se face de banii contribuabililor.

Cautând și aflând răspunsurile cele adevărate la aceste întrebări, vom vedea la ce se reduc vestitele „libertăți“ ca și care mai perfecte ei că nu mai sunt în lume; vom vedea cât de legitimă este exclamația cu care am început: în ce țară trăim? Cum se aplică legile?

Se luăm numai un singur capitol din aceasta vastă chestie.

Ultimele alegeri parlamentare. Să recapitulăm numai ilegalitățile cari s'au constatat chiar de către deputați maghiari, că s'au comis cu acest privilegiu.

Se le garnisim cu toate bețiile, dragonadele și omorurile ce s'au săvârșit atunci sub suspiciunile administrației și tabloul va fi complet. Exerciarea

celui mai de căpetenie drept cetățenesc, aplicarea sistemului reprezentativ, nu se mai chiamă alegeri, ci „resbel civil“, în care unul dintre beligeranți, cel mai activ și mai zelos, este guvernul cu solgăbirăii și gendarmii săi. Cam așa se aplică toate legile. Cum își înțeleg guvernării datorințele și cum respectă drepturile și libertățile publice? Eată un capitol și mai vast, asupra căruia s'ar pute scrie cărți întregi. Dar' să ne mulțumim și aici cu câteva specimene. Confesiunilor le este garantată în lege autonomia bisericească și școlară. Asta e teoria. Dar' în practică guvernul prin ucasuri și prin faimoșii și inspectori au rupt demult biata autonomie mai puțin decum ar fi putut-o rupe niște pașale turcești. Egala îndreptățire a limbilor este garantată în lege. Dar' în practică nu numai justiția și administrația declară de „streine“ toate limbile nemaghiare din țară, ci am ajuns acolo că nici un bilet de drum de fer nu 'ți-se mai dă, dacă nu te adresezi îngâmfăților funcționari în limba lui Arpad. Și așa în toate.

Cum se întrebuintează banii contribuabililor? Scurt și cuprinzător așa: De plătit plătim cu toții, cât putem și cât nu putem, dar' beneficiile le trag numai cei-ce aparțin rasei privilegiate. La punctul acesta cred că nu mai trebuie să aducem exemple.

Și trebuie notat că ceea-ce am citat până acuma nu sunt abuzurile, ci regula generală, considerată de lucrul cel mai firesc din lume, dictat de cel mai înalt patriotism.

Dar' când vom deschide capitolul abuzurilor! Când ne vom da seamă de purtarea bruscă și brutală a celor mai mulți funcționari cu poporul de jos. De mâncătoriile și malversațiunile zilnice. De brutalitățile gendarmilor care au ajuns proverbiale. De noianul proceselor politice și de condamnările barbare. De arestările și perchisițiile fără număr. De suprimarea și confiscarea volnică a tuturor produselor literare și de presă care nu convin celor puternici. De violările zilnice ale dreptului de întrunire și asociare. De măcelurile ca cel dela Feldru și Mehadica. De întemnițările pe ani de zile pentru câte o cântare ce vatemă urechile celor puternici și de multe multe altele de felul acesta!

Dacă vom ține seamă de toate acestea, nu noi, ci ori-ce om cu vederi europene, apoi sigur că nu se mai poate zice, că „libertăți ca în Ungaria și c. l.“

Dar' nu se mai poate zice nici că suntem un stat de drept în concep-

țiunea europeană a cuvântului. Stat de drept să numește acela, în care totalitatea cetățenilor își vede garantate drepturile și libertățile, care este guvernat după voința și interesele poporației și în care funcționarii publici sunt puși în serviciul societății ca să o apere și să aplice legile cu măsură egală pentru toți. Ei bine, la noi așa este? Am văzut mai sus cum este.

Și așa fiind, scrutătorul nepreocupat cercetând stările de lucruri dela noi, nici decum nu va fi sedus să ne asemene cu statele din Vestul Europei, ci foarte probabil va fi isbit de asemănarea ce o avem cu un stat din Răsărit, al cărui stăpânitori altcum se înrudesc cu „stăpânitorii“ noștri. Și acolo majoritatea locuitorilor este considerată ca inferioară rasei privilegiate, cam ca și la noi. Și acolo abuzurile și volniciile sunt regula și legalitatea este excepțiunea, cam ca și la noi. Și acolo statul servește interese care nu sunt ale totalității locuitorilor, ci mai ales în contradicție cu aceste, cam ca și la noi. Și acolo banii publici sunt strinși din sudoarea tuturor, dar' sunt consumați numai de scopurile și plăcerile unora, cam ca și la noi.

În adevăr analogia este completă, și dacă mai există o deosebire, aceea nu este de calitate, ci numai de gradăție. Privilegiații noștri sunt mai aproape de Europa și de aceea își fac treburile mai cu perdea decât frații lor dela Bosfor. Eată pentru ce se vorbește de chestia orientală și nu se vorbește încă de chestia unguerească.

Cu toate aceste Turcia este un viu și elocuent exemplu despre soartea ce așteaptă statele, ale căror stăpânitori nu se pot desbăra de anumite deprinderi critice. Vedem unde au ajuns lucrurile acolo. Au ajuns că Europa a trebuit să intervină ca să pună capăt sistemului asiatic.

Oare vor învăța puternicii zilei dela noi din acest exemplu? Am dori în toată sinceritatea să învețe. Dar' dacă nu vor învăța, indoeală nu mai începe, unde au să ajungă lucrurile.

Mult se aude la noi cuvântul „agitator“. Și în adevăr sunt mulți agitatori în patria noastră. Nu acolo însă unde îi caută stăpânirea, ci tocmai în tabăra ei. Ce nevoie ar mai și fi să agiteze alții, când tocmai oamenii stăpânirii, prin toate faptele lor, agitează cu cel mai mare zel și cu cel mai mare succes, ca toată lumea să se convingă că așa nu merg lucrurile în Ungaria, nu mai e permis să meargă.

Cu toate suferințele noastre, nu ne vom perde deci cumpetul. Și dacă punem înaintea ochilor revașul mul-

telor fărădelegi ce neîncetat comit, nu o facem pentru ca să agităm poporul nostru, ci pentru-ca să le deschidem lor ochii, până nu este încă prea târziu.

Să ne înțelegem! „Dreptatea“ dela 4/16 Martie pretinde că am calomniat-o, afirmând că a lucrat pe față contra prezentării Memorandului.

Dar' în conferința națională dela 8 și 9 Ianuarie 1892 cine dacă nu dl Mocsanyi și întreg statul major bănățean a vorbit și a votat contra prezentării Memorandului?

Cine dacă nu „Luminătorul“ a scris seria de articole contra mergerii la Viena?

Și să ne spună „Dreptatea“ cine dintre aderenții săi au fost în 28 Maiu la Viena cu Memorandul?

Cine, dacă nu dl Mocsanyi, a refuzat chiar să figureze ca apărător în procesul Memorandului?

Dar' confratele nostru mai scrie:

„Ca a doua dintre cele mai vechi ale foilor noastre „Telegraful Român“ pururea a fost cu credință față de întreg neamul românesc; a apărut cu zel și cu onestitate interesele bisericii ce-l susține, chiar și pentru interesele politice-naționale a luptat și luptă în rând cu organele partidului nostru național, a fost și este un organ cinstit, și numai într'atâta se deosebește de noi, că nu mărturisește pe față crezul nostru politic programul partidului nostru național. Deci nu ne rușinăm de felul de societatea în care ne găsim în prezent.“

Fără indoeală, că aceste rinduri vor lămurii mult opinia publică românească.

Eată deci, că articolele noastre dacă nu vor fi „lămurit“ direct pe cineva, au totuși meritul de a fi luminat indirect: provocând această declarațiune a confrăților timișoreni.

† Al. Lahovary, fost ministru de justiție și externe în cabinetele conservatoare cari s'au succedat la putere dela 1870 până la 1895, a încetat din viață.

A fost cel mai talentat bărbat politic conservator, orator mare, adversar temut. Ultimul seu discurs l'a rostit astă-vară, la întrunirea din sala „Dacia“, vorbind în chestia mitropolitului Ghenadie. A doua zi a plecat la Paris, pentru a-și căuta de sănătate, de unde s'a întors numai Sâmbătă.

Prin moartea lui, partidul conservator pierde pe bărbatul în care-și pusese mai multă speranță și care era în cea mai frumoasă vîrstă.

Din Dieta maghiară.

— Ședința dela 16 Martie. —

După ce presidentul depune adresa trimisă de comitatul Zemplén în contra cotei, ear' ministrul Wlassics își depune raportul asupra muzeului de frumoase arte, se urmează cu discuția asupra proiectului de buget al ministerului de justiție.

Polonyi cere reformarea judecătorilor de bursă.

Erdely, ministru, răspunde că această reformă se va face deodată cu reformarea codului civil.

Rátkay a vorbit privitor la adresele în limbi străine ce sosesc la tribunalele unguerești. Zice ca să se ia măsuri în contra acestei... batjocure (?).

S'a încins apoi o lungă polemică între Emmer și secretarul de stat Ploz, căruia i'a venit de altfel în ajutor și Polonyi, spunând lui Emmer să iasă din partidul liberal.

Un răspuns.

Budapesta, 14 Martie n.

Un agent nu poate fi nici odată sincer și obiectiv; nu, pentru-că el execută ordinul stăpânului său, este necondiționat-supusul și orbul instrument al acestuia. Raportul de dependență al agentului față de stăpânul său este caracterizat prin lipsa totală de voință. Acest raport este de obște condamnat. Servilismul și fariseismul nu sunt note inerente unui caracter. *Faptele agentului însă vin socotite în contul stăpânului.*

Trebile „Tribunei“ din Sibiu nu steteau tocmai splendid pe la noi în Budapesta. Pentru-ce, — voiu spune mai la vale. Dar' de spriginul tinerimei „Tribuna“ avē necesitate. Voind deci a-și redobândi simpatiile tinerimei de aci, 's-au căutat mai întâiu factorii de lipsă cari se lucre și se agiteze în acest scop. Noi suntem cu toții 150 de tineri aproape și nu-i mirare dacă 'și-a putut recuira oameni, cari primesc roluri, îndeosebi vorbă fiind de a sēvrșl, mă rog, *fapte naționale*; — caci ce poate fi în ziua de azi mai național, mai sublim și mai însufletitor, decât a sta în serviciul „Tribunei“, a singurului și *infaibăbilului* organ acreditat al partidului național-român din Transilvania și Ungaria... Într'adevăr mare cinste!

Cei cari au făcut primul pas pentru recucerirea simpatiilor tinerimei pe seama „Tribunei“, subsemnează „M. m.“, ceea-ce pe la noi mulți o tâlcuiesc așa, că unul dintre acești stimabili este plasat la „*Magyar Allam*“, al doilea la „*Magyarország*“, — lucru altfel ce nu trage în cumpănă, căci poate este numai întâmplare, că „correspondenții“ „Tribunei“ împlinesc servicii și la foile numite maghiare. Posibil însă ca acest tâlc să fie și greșit și ca „Mm“ să fie alți domni, cari au nobila nisuiță de a pune la cale o polemie, care s-o exploateze pentru anumite scopuri, bunăoară pentru a face reclamă „Tribunei“.

Domni „M. m.“ — sunt doi, căci vorbesc tot în plural — se pun și răspund în nrul 46 al „Tribunei“ din 11 Martie, la o corespondență a mea publicată în nrul 14 al „Tribunei Poporului“; răspund adecă la șese săptămâni după apariția corespondenței mele. Răspunsul și-l întitulează astfel: „Tinerimea și politica de indulgere“, „Tribuna“ îl publică pe pagina primă, cu litere „cicero“, căci, — de, fie absurditate, fie tedențios, fie copilărie sau exerciții de stil, numai apă pe moară sa fie, ori câteva rinduri dulci — pentru redacție.

Jaques Damour.

— Novela —

De

Emil Zola.

I.

Pe la mijlocul lui Decembrie familia Damour isprăvi și ultimele economii.

Soseau mereu știri, că prusienii au fost bătuți în provincie și că în cele din urmă o ciocnire victorioasă va elibera Parisul.

Damour nu-și făcu griji la început, fiind-că spera, că vor căpăta din nou lucru. Felicia făcea adevărate minuni; din zi în zi trăiau cu pâinea neagră de asediu, pe care numai mica Louisa n'o putea mistui. Ear Damour și Eugen deveneau formal nebuni, oam avea obiceiul să zică Felicia.

În nelucrare, de dimineața până seara, eșiți din vieța regulată, cu brațele sleite de nelucrare, trăiau între visuri imposibile și gânduri rebele.

Amândoi s'au înrolat într'o companie: dar' această companie ca și celelalte, nu ajunse afară de zidurile orașului, soldații își petreceau timpul jucând toată ziua cărți și dând d'a risca.

Jaques Damour, cu stomachul gol și desprerat de miseria în care își știa familia,

Nu m'a-și fi ocupat de fel de răspunsul dlor „M. m.“, căci acela este debutul unor oameni cari caută pricină și ceartă, nu, pentru-că acela a voit să fie înainte de toate o reclamă „Tribunei“, dar' fiind el intervertirea stării faptice și fiind timpul suprem ca „Tribuna“ să nu mai abuzeze de numele tinerimii ca reclamă pentru neactivitatea sa și ca armă în contra altora, țin să-mi fac unele reflexiuni lămuritoare, cu cari datoresc îndeosebi colegilor mei.

Ce-am scris eu în nrul 14 al „Tribunei Poporului“? Într'o corespondență am scris între altele și un pasagiu despre „Tribuna Poporului“ la noi. Am descris în acel pasagiu impresia bună ce a făcut apariția acestei foi în sinul nostru, am spus că tinerimea s'a bucurat de a vedea earăși în șirul luptătorilor pe cei eschiși dela muncă, de a vedea strinse șirurile, că n'am putut crede că aceștia să fie „trădători naționali“, după-cum au fost timbrați... etc. Le-am scris aceste așa cum le-am observat, cum era la noi dispoziția generală. Confesie politică făcută în numele tinerimei scrișoarea mea n'a conținut, nici adresă de alipire n'a fost. Tinerimea n'a ținut până acum consfătuire, la care să fi luat hotărâre pentru sau contra „Tribunei Poporului“ și prin urmare nici că puteam avē din vre-o parte autorizația de a vorbi în numele tinerimei; *nefiind noi politicește organizati și clar, că n'are nimeni această autorizație.*

Repet, am descris fidel numai dispoziția cercurilor studențești, așa cum o vedeam manifestându-se.

Corespondența mea a apărut. Tinerimea a cetit-o — adecă cei-ce preste tot se interesează de presa noastră — și nime n'a văzut atunci ceva jignitor, inechitabil sau neadevărat intrinsec, nime n'a resonat că ar fi scris cu sau fără autorizație, nime n'a simțit necesitatea de a protesta. La 6 săptămâni însă vin oameni din afară, oameni interesați și deschid ochii unora asupra corespondenței mele.

Aceștia ni-se sufucă și se svrcolese, umblă pe la tineri și caută a pune la cale un protest cu iscălituri împotriva celor spuse de mine în corespondență, caută a ne desbina, a ne strica buna înțelegere restabilită de curēnd, — dar' sufer eșec, *protestul nu s'a putut pune la cale, stăpânul din Sibiu a plecat buza.*

Ca însă totuși să aibă o mângăere 'i-s'a trimis din partea credincioșilor sei pastela „Tinerimea și politica de indulgere“. Ei, sē-i fie de bine „Tribunei“.

În reclama d-lor „M. m.“ se zic și următoarele:

după atâtea auzite ajunse la convingerea, că guvernul vrea să nimicească populația numai ca să pună mâna pe putere.

Berru a avut dreptate: toți știau că Heinrich al V-lea se află în Saint-Germain, într'o casă, la care s'a arborat un steag alb.

La toate acestea trebuie să se pună capăt.

Într'o bună dimineață vor omorâ cu patul puștii pe numeroșii mișei cari lasă pe muncitori să flămânzească ca să facă astfel traiu bun nobililor și preoților. Când Damour se întoarse acasă cu Eugen, ambii înflăcărați de sgomotele din afară, nu vorbeau de altceva decât că trebuie asasinată lumea întreagă.

Felicia, care căuta pe mica Louise, imbolnăvită de nutreământul rău, li ascultă palidă, mută.

Asediul se termină, se încheie armistițiul și prusacii se plimbau pe Champs-Elysée.

Pe masa familiei Damour ajunse eară pâinea albă.

Felicia o aduse din Saint-Denis.

Prânzul a fost destul de trist.

Eugen care văzuse pe prusieni, începuse să povestească despre ei, ear' Damour învîrtind furculița cu furie, striga că ar trebui gătuți toți generalii; Felicia se supără și îi smulse furculița din mână.

„Nu-i vorbă sânt aici și niște tineri, așa-numiți anti-tribuniști, cari se bucură de apariția foi anti-tribuniste“.

Da, — sânt „niște tineri“... Și cred a face cetitorilor un serviciu explicând acest fenomen“.

Într'adevăr sânt aci tineri, — între cari și umilitul subscrișul — cari au, mă rog curagiul, de a nu sta în serviciul aceditatei foi din Sibiu, cari se încumetă a avea vederi mult puțin mai independente, de a se ridica peste duhul de partide. Acești tineri după-ce atât în decursul „Crisei“ cât și după „destilarea atmosferei“ au avut *norocirea* de a culege frumoase experiențe, au devenit calmi și obiectivi; frase nu-i cuceresc, persoane nu-i captivează.

Judecând cu obiectivitate activitatea „Tribunei“ și a celor grupați în giurul ei, — fără absolut nici o preocupătiune — motive n'am avut de a fi mulțumiți și de a ne însufleți. Prea clar s'a văzut incapabilitatea celor dela „Tribuna“, ca să pună la cale vre-o acțiune salutară; de ce să n'o spun sincer?

„Tribuna“ în era cea nouă, — ca s'o caracterizez pe scurt — seamănă cu un tun de se descarcă deopotrivă în dușmani și frați de un sânge cu noi, dar' din norocire fără ghiulele ucigătoare, — era umplut cu frase goale. Și statul major al acestei artilerii suferia cu drag manevra fără rost.

Pe urmă, după ce tot praful și 'l-a pușcat, a luat refugiul la pușca de cucută, cu care se îndeletniceau unii din redactorii tineriei. Și știind ei, că noi nu simpatizăm cu jocul lor, s'au întors cătră noi și ne-au împroșcat ce avem noi mai prețios aci, societatea „Petru Maior“. Au cercat a ne desbina, au sădit ceartă între noi, ne-a vătamă și denunțat. Afacerea e cunoscută, căci s'a discutat în presă. Puțini au fost cari nu s'au revoltat de purtarea celor sus amintiți, acești puțini poștească și facă-i reclamă dacă vor.

Este explicabil deci, că între noi există și „niște tineri anti-tribuniști“, tineri, cari așteaptă ca un jurnal, dacă este național, să fie redigat cu cinste și francheță, tineri cari între impregiurările actuale preferă a nu debuta cu reclame și proteste pentru a-și vedea tipărite numele și cari în situația aceasta de neactivitate a conducătorilor preferă a nu se pronunța pe lângă nici o foaie.

Cei cu reclama și organul lor sibiian binevoioasă a lua aceste spre știre.

Bruno.

NOUȚĂȚI

Arad, 17 Martie st. n. 1897.

În America. Cât de mare este fericirea în Ungaria dovedește și raportul solgăbirului din Vărano, com. Zemplén, care arată că într'un singur an, au emigrat de acolo în America 3737 bărbați și 1346 femei. D'asemeni au fugit 358 soldați și 458 obligați pentru serviciul militar. În ultima lună s'au făcut peste două sute cereri pentru paseport. Va să zica emigrarea se mărește... O să ajungă astfel partea de Nord a Ungariei să fie păzită nimei de solgăbirae și... ideea de stat maghiar!

Di comite de Gubernatis părăsind România a adresat din Sinaia, Dlui Periețeanu-Buzău, presidentul Ligei, următoarea telegramă:

„Mulțumesc foarte mult Ligei Române pentru urările făcute Regelui Italiei, pe care îndată le am comunicat Majestății „Sale. Simt și acum căldura Ligei la Sinaia „unde mă aflu și mulțumesc comitetului, președintelui și membrilor ei, pentru onoarea făcută țării mele în persoana mea.“

De Gubernatis.

Pulszky scăpat! Pulszky, cel care a prăpădit peste jumătate milion din banii statului și care simulase nebunie, după cum se prevedea, va scăpa de ori ce urmărire judecătorească. Se telegrafează anume din Budapest, că conform hotărârei comisiei legiste medicale, procurorul va propune să înceteze ori și ce urmărire contra lui Pulszky Karoly... N'a fi mirare ca mâne poimăne sē-l vedem dacă nu eară funcționar superior, cel puțin deputat.

La biserica go-or. din Cluj se caută un cantor, cântăreț bun, care poate fi aplicat pe lângă condițiuni favorabile, cu deosebire dacă respectivul va avea și o scrisoare frumoasă, ca să poată fi aplicat totodată și ca scriitor în cancelaria protopresbiterală. Respectivul mai poate conta și la un onorariu corespunzător, dacă va fi în stare să compue un cor cu ștudenți dela gimnaziile din loc.

Stângerea unei vieți tinere. Drept completare a știrilor publicate de noi despre moartea d-șoarei I. Bērză, mai adaugem, după scrisorile corespondentului nostru din Seliște, că conductul funebreal, sosit în Seliște la 12 ore din zi a fost întimpinat în capul comunei Seliște de toți preoții din Seliște în frunte cu protopresbiterul Dr. Nic. Maier, îmbrăcați în ornate bisericesti

Timpul trecea, de lucru însă nu le aducea nimeni.

Jaques Damour se hotărâ însfrășit, să lucre pe risicul lui; avea câteva obiecte turnate de metal, sfeșnice, voia să le luștruescă, în speranță că le va putea vinde; lui Eugen însă îi ardea călcăele și lăsă curēnd lucrul baltă. Berru dispăruse în urma amnestiei; probabil, că a dat undeva de o masă mai bună.

Într'o bună dimineață apăru cu fața aprinsă și povesti ce se petrece pe Montmartre.

Peste tot se ridică baricade și în sfrășit poporul va eșl învingător. Îl căuta pe Damour fiind-că acum are mare nevoie de cetățeni buni.

Damour își lăsă imediat lucrul, înzadar îl privi Felicia desperată. A isbucnit comuna.

După astea urmă zilele de Martie, Aprilie și Maiu.

Când Damour era obosit și soția lui îl ruga să rămână acasă, îi răspundea:

— Și solda de treizeci bani? Cine ne dă pâine?

Felicia își plecă atunci capul. Într'adevăr, n'aveau din ce trăi decât din solda ce căpeta tatăl și fiul în calitate de guarzi naționali, la care să adăoga une-ori, vinul și carnea, conserve.

Damour de altfel era convins, că tot ce face el e demn și drept. Împușca asupra versailienilor par'că ar fi împușcat în prusaci, cu credință și sfînțenie că prin acest fapt va mântui Republica și poporul. După peripețiile și mizeriile asediului, războiul civil 'i-se părē ca un vis, în care luptă ca erou fără nume, gata să moară pentru libertate.

Cu principiile comunismului nu se ocupa. În ochii lui comunismul era epoca de aur sperată de veacuri, începutul binelui comun; pe lângă acestea credea orbește că la Saint-Germain sau Versailles spionează un rege, care va restabili imediat incivisiția și robotul, dacă ar pute pătrunde în Paris. Acasă însă avē o inimă atât de slabă că n'ar fi avut curagiul să calce nici măcar o insectă, dar' afară pe parapete, împușca gendarmii fără nici o muștrare de conștiință. Când se întorcea apoi acasă istovit, negru de fum și nădușăl, petrecea ciasuri întregi lângă mica Louise, să-i asculte respirația. Felicia nu se mai încerca să-l rețină; femeea înțeleaptă aștepta cu răbdare sfârșitul acestei mari nebulii.

Odată tot a amintit, că netrebnicul de Berru, care mereu flecărește, zēu nu se duce în foc. S'a atașat cu șiretlic la clasa marchetanilor; aceasta însă nu-l împedea să ațite și mai mult pe Damour, ori de

La înmormântarea ce s'a făcut în cimitiera bisericească mari, au asistat totalitatea locuitorilor și numeroși fruntași din comunele învecinate. Predica ținută de Părintele Z. Boiu, asesor consist., au făcut o adâncă impresiune asupra numărului public asistent.

Proces senzațional Eri a început înaintea tribunalului din Segedin desbaterea monstruosului proces a celor 7 otrăvitori. din H. M. Văsrhely. Până seara s'au ascultat în lăgăre Teréz, bătrână de 70 ani, care a fost capul criminelor, și alte două acuzate precum și o mulțime de martori din cei 200 citați. Sentința abia azi se va da.

Institut de credit. În Petrovaselo (Tóronfal Petrovoselo), s'a înființat un institut de economii și credit sub numele „Steaua”. Adunarea generală constituantă s'a ținut în 18 Februarie 1897; firma e deja improcolată la tribunalul reg. competent și „Steaua” în câteva zile își va începe activitatea.

Bibliografie. Primim No. 11 din „Foia pentru toți” sub direcțiunea dlui Dumitru Stănescu. Această revistă, pentru familie, devine din ce în ce mai bună, ea conține o materie bogată și aleasă, ilustrațiuni bine făcute, iar prețul cu numărul și al abonamentului e foarte eștin. Un număr costă 15 bani. Numeroase premii gratuite. Numere de probă se trimit gratis ori-cui cere la administrație, Pasagiul Român, No. 12. București.

No. 11 conține și o poezie prea frumoasă către tinerimea noastră, făcută de dl Jules Brun, destinsul conferențiar francez.

Liga Română. Nr. 9 a apărut cu următorul sumar: Alegerile în Bucovina, de G. B. D. — Filosofia lui Platon, — O scriere engleză despre România, de Alghi, — Școala română în Macedonia de Crist Otto, — Contele de Gubernatis în Capitală, — Diverse.

Esudări. Din Gherla se scrie, că Soarele crește continuu și, dacă ploile vor continua, el amenință a inunda o parte a orașului. Valea ce curge din lacul dela Țara, a esudat, acoperind cu apă teritoriul de pământ cât vezi cu ochii. Agrii aflători din partea de jos a orașului Gherla sunt sub apă.

Corăbille de război. Comisia de marină, a bugetului imperiului German, propune Reichsratului se voteze pentru construirea corăbii cuirasate „Ersatz Preußen” rata a patra a cheltuielilor, cu suma de 4.820.000 marce! pentru alta 3 milioane etc.

câte-ori îi făcea visite în uniforma aurită spunându-i că îndată-ce vor distruge Versailles, trebuie să asasineze pe ministrii, deputații și întreaga clică.

— De ce nu te expui d-ta, în loc să ațipi pe alții? zise Felicia.

— Taci femeie, replică Damour. Eu îmi împlinesc datoria. Nu mă privește pe mine, dacă alții nu fac așa.

Intr'o dimineață, pe la sfârșitul lui Aprilie, pe Eugen l'au adus acasă pe targă. La Moulineaux a fost lovit d'un glonț în pept. Când l'au transportat acasă, a murit.

Damour când se întoarse seara acasă, a găsit-o pe Felicia lângă cadavru fiului lor.

Aceasta a fost o lovitură teribilă. Bărbatul căzu jos fără putere, femeia sta răsimată de părte și-l lăsa să-și verse durerea în lacrimi; căci dacă i-ar fi vorbit, ar fi trebuit să-i spuie:

„Tu ești cauza la aceasta”.

Inciuiă apoi ușa camerei, și sta liniștită, ca să n'o sperie pe Louise. Se uită încet în odaia vecină să vadă dacă suspinele tatălui n'au deșteptat-o pe fetiță.

Damour, când se ridică, se uită lung la portretul fiului, care-l reprezenta în uniformă de gardian național.

(Va urma.)

E rândul teranilor

Apărarea.

Continuăm publicarea discursului de apărare al dlui adv. Dr. Ioan Suciu.

Onorat tribunal regese!

Dacă întâmplările din ziua de 8 Aprilie sunt de natură cu totul nevinovată, precum se vede din cele espuse, atunci ce se mai zice despre acuză basată pe incidentul din 9 Aprilie?

Ce au voit acușaii se facă în ziua de 9 Aprilie? S'au adunat în ceată, ca să ia cu puterea pecetul satului dela judele comunal, ori cel puțin să constrângă cu forța pe pretor, ca să suspendeze momentan pe judele Dragoman dela oficiu, — așa susține acuzatorul și azi.

Numai că întreg decursul acestei pertractări, depunerile tuturor martorilor ascultați sub jurământ, unisono nu numai că nu sprijinesc acuză, ci chiar din contra, adevăresc că poporul de fel nu a avut intențiunea d'a exercia forța în contra judeului ori pretorelui. Mai mult: adevăresc, că poporul nu intenționa nimic mai mult, decât se roage pe pretore, ca să ia înainte jalba lor dată înscris contra judeului comunal și se ordone cercetare.

Dacă voiau acușaii se aplice forța, se duceau ei oare să roage chiar pe gendarmi ca să ceară pe dl pretor să le dea ascultare? Este absurd a presupune așa ceva.

Și când pretorele avisat prin gendarmi, că o deputație din popor cere „audiență”, ese din cafenea, toți îl primesc cu capetele descoperite, cu cinste, precum știe țeranul român să se poarte.

Cu căciula în mână se comite forță?

Pretorele le zice, „veniți cu mine la casa comunală”, ei îl însoțesc respectuos. Ajunși înaintea porții casei comunale, pretorele invită din ceata țeranilor pe fostul jude comunal, Arsenie Tripa să păsească înainte, Tripa se prezintă! atunci pretorele îi aplică fără veste o lovitură în față cu pumnul și prin aceasta dă signal gendarmilor să-l prinză; tot în acel moment gendarmii năvălesc asupra poporului cu baionetele înfipte și aplicând lovituri în toate părțile, îi împrăstie.

Pretorele singur și el se aruncă cu bastonul asupra țeranilor, cari se retrag uimiți și lovește în cap pe care îi ajunge. Așa se continuă goana până la ușa cafenelei, unde intra pretorele, iar gendarmii continua a bate pe fiecare om aflat pe stradă, chiar și pe aceia, cari treceau pe acolo în trebile lor, fără să știe ceva de tot lucrul.

A ataca tu însuși poporul nevinovat, care voia să useze de cel mai absolut drept al seu, de dreptul petiționării, a năvăli cu gendarmii fără veste, fără ori-ce fel de provocare la disolvare, a lovi în oameni nevinovați cu patul puștii și cu bastonul, și totuși tu să te pui de acuzator și pe cei atât de brutal și fără cauză maltratați să-i tîrei înaintea barei judecătorești: este într'adevăr un cinism fără seamăn.

Eată incidentul din 9 Aprilie ca fapt stabilit. Intreb, care e faptul punibil, comis de acușaii?

Conced, ba chiar susțin, că în ziua de 9 Aprilie s'a comis mari fărâdelegi în Soborșin, însă acel fapt nu s'a comis prin clientii mei, ci chiar față de dânsii, aflu deci, că după drept, pe alții ar trebui să-i vîd zînd azi pe banca acușaiilor.

Dr. Ioan Suciu trece apoi la aprecierea fasiunilor martorilor ascultați sub jurământ. Cu o dialectică sigură combate dovezile provocate de acuzatorul public și arată cu deamănuntul cât de tendențios s'a lucrat cu întortocheri, spre a prezenta pe acușaii de punibili, dar mai presus de toate spre a iscodi ceva în contra

preotului Ognean și învățătorului Jivulescu.

Reasumând fasiunile martorilor arată, că Dragoman, N. Cătana au recunoscut ei însuși, că este scornitură, că părintele Ognean să fie agitat poporul la răscoală; insistă asupra spuselor martorilor Stefan Popa, Const. Hadan și Ilie Cătana, cari au descoperit cum au fost presionați de gendarmi să afirme, că Tripa ar fi provocat pe consoții sei să apuce arme la signalul ce-l va da el. Trece apoi la aprecierea mărturiei pretorelui, a notarului Bărdu și gendarmilor.

Nu aflu cuvinte — continuă apărătorul — cu cari se cualific după merit toată ținuta pretorelui Csukay și în special cea ca martor sub durata acestei pertractări. În contra înțelesului fasiunilor tuturor martorilor, chiar și în contra fasiunii notarului Bardi, pretorele își luase în cap, să susțină aici înaintea Onor. tribunal sus și tare, că el interpelat de popor în cauza felinarelor n'a dat răspunsul, că D-sa n'a ordonat notarului punerea felinarelor și n'a zis, că numai simpla „dorință” și-a adus-o la exprimare, ci din contra a fost declarat atunci: „da, am ordonat, să le punie”.

Intențiunea era vedită: a îngreuna poziția acușaiilor și că martorul a fasionat conștiința, este evident de acolo, că înzadar m'am încercat să-l aduc la rezon prin întrebările mele precise, el insistă să susțină: „Imi aduc bine aminte, am zis: da, eu am ordonat!”

Se întâmplă însă, că eu avui 4 martori neeseceptionabili la cari să mă provoc momentan, cari martori adevărați deopotrivă, că pretorele chiar contrar s'a declarat și iată-l, azi la confruntare vine și recunoaște pretorele, că cedează și concede că acești martori vorbesc adevărul!

Intemplant cu totul stranie! Față de atari concesiuni făcute numai după desmințirea premerasă mă simt fericit, că n'am neglijat precauția a mă provoca la acești 4 martori și astfel am împedecat că dl pretore să depună jurământ pe fasiunea D-sale de ieri, prin ce își lua grea răspundere asupra sufletului seu față de judecătorul ceresc.

Intre asemenea împrejurări întreb acum, că cine merită crezământ și în chestiunea cu bătaia poporului alături cu gendarmii? Pretorele oare, care trebuie să nege faptul, ori acești țerani, cari la confruntare îi spusera franc în față, că și el i-a lovit și arătându-l fidel, cum și pe cine a lovit cu bastonul?

Lasă însă, pentru-că întrebarea asta are să fie clarificată pe altă cale.

Nu mai puțin curiosă figură a acestui proces este notarul Bărdu. Acesta la investigație, ba chiar încă și ieri dimineața în fața Onor. tribunal a fasionat, că pretorele Csukay a zis poporului, că el n'a ordonat punerea felinarelor. Ieri după amiază confrontat cu pretorele seu, se alătură către acesta și își modifică depunerea într'acolo, că, da, dl pretore a zis către popor: „eu am ordonat să pună felinarele.”

Azi pretorele trecu la recunoaștere contrară și pe aceasta și pusă jurământ. De notarul Bărdu își uită Onor. tribunal, ear' eu n'am insistat, pentru-că m'am convins, că acest martore e umbra șefului seu, care îl urmărește încotro vrea acela.

(Va urma.)

Învitare la abonament

Deschidem prin aceasta abonament pe anul 1897 la

„TRIBUNA POPORULUI”

Condițiunile de abonament, însemnate și în fruntea foii, sunt cele următoare:

În Monarchie:

Pe un an fl. 10.—
Pe 1/2 an „ 5.—
Pe 1/4 an „ 2.50
Pe o lună „ 1.—

Pentru România și străinătate:

Pe un an franci 40.—

NUMERII DE DUMINECA

pot fi abonați deosebit, ca foaie pentru popor, cu 1 fl. 50 cr. pe an, avînd o întindere de 8 pagine: cele 4 pagine ale foii de zi, plus un adaus poporal de 4 pagine.

Domnii cari se abonează la foaia de zi cu 10 fl. pe an, nu au să mai plătească nimic pentru adausul poporal dela numărul de Dumineca.

Administrația

„TRIBUNA POPORULUI”.

Poșta redacțiunii.

C. Berariu, Innsbruck. Primit, mulțumim. Publicarea însă mai târziu, deoarece-ce avem pentru foileton material mult. Salutare.

X. Timișoara. Da, recunoaștem și noi că e la mijloc intrigă meschină și cea mai condamnabilă ingratiitudine față de persoana care a înființat institutul și ani de zile a fost conducătorul lui devotat. În discuțiunea cauzelor cari au provocat incidentul destul de grav, nu putem însă intra înainte de a-ți cunoaște numele.

ULTIME ȘTIRI

Viena, 17 Martie.

Circulă tot cu mai multă insistență știrea, că marile puteri vor cădea de acord ca principele Valdemar, fost candidat la domnia Bulgariei, să fie numit guvernator al Cretei.

Măcelurile continuă.

Caneea, 17 Martie.

Măcelurile se continuă. La Bizza a fost măcelăriți 960 Turci, la Depaner 30 femei și copii.

Mobilizarea generală.

Atena, 17 Martie.

Regele a ordonat mobilizarea generală. Ordinul de mobilizare a fost primit în Cameră cu un entuziasm ne mai pomenit. Trupe numeroase pleacă spre frontiera Turciei. Ieri 1000 de Greci înarmați au pătruns în Macedonia.

Catastrofă pe vas.

Caneea, 17 Martie.

Pe cuirasatul „Sisoj Velikij” rusesc a explodat un proiectil tocmai când marinarii voiau să-l pună în țeava tunului. Turnul vasului de 6000 kgr. greutate, a fost aruncat în aer; o parte a căzut însă pe bord și a omorât 9 ofițeri și 15 marinari, ear' alți 15 sînt grav răniți.

Blocarea Cretei.

Atena, 17 Martie.

Vasele de război ale marilor puteri au început blocarea Cretei, luând fiecare locul ce i-s'a designat. Agitația este la culme.

Redactor responsabil: Ioan Russu Ștrianu.

Împrumuturi de bani pe amortisare

Bani ieftini pe împrumut fără ca capitalul să fie plătit deosebit
cu dobândă de $4\frac{0}{10}$, $4\frac{1}{2}\frac{0}{10}$ și $5\frac{0}{10}$.

Pe proprietate de pământ și case se dă pe lângă intabulare.
Se convertesc datorii mai vechi cu dobânde mai mari, bani gata
se pot scoate iute și punctual.

Mijlocește cumpărarea și vânzarea de case și pământuri.

SZÜCS F. VILMOS

[22] 5-10

Ingatlan és földhitel kölcsön intézet
Széchényi utca 1 sz. Neumann palota átellenében.

Lista prețurilor

HOTEL CENTRAL

RESTAURAȚIUNE DE PRIMUL RANG

NUMAI ACUM EDIFICATĂ ÎN STRADA PRINCIPALĂ A ORAȘULUI

Stațiune pentru tramvai. Lumină electrică. Telefon.

BAIE ÎN EDIFICIU

REFECTORIU ȘI CAFENEA

PREȚUL SALELOR		fl.
1	sală în curte	80—1.20
1	sală la stradă	1.50—2.—
1	salon la stradă	2.— 3.—
1	pat separat	50
1	scaldă	1.—

[18] 6—10

Direcțiunea societății
„RESTAURAȚIUNII CENTRALE“.

Aduc la cunoștința p. t. publicului, că în

ATELIERUL MEU

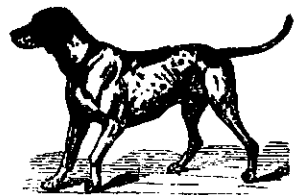
din Piața Tököli nr. 8, se confecționează cele mai bune și
solide ghete pentru domni și dame, precum: „Spiegel“ de
vaes, lac rusesc, lac american negru și galben, jevroix
francez, chagrin de vițel negru și galben. Primesc comande
care se execută prompt.

Francisc Rognean,
pantofar în Arad.

[11] 10—

IULIU FEJER

LA
„CÂNELE ALB“

ÎN ARAD
strada bisericei Nr. 1.

[20] 5—10

Neguțătorie de mărunțișuri

precum: poame uscate, vâpșele, sămânțe ape minerale etc.

Are onoare a-și recomanda magasina s'a de: zahar, cafea, orez, macarone
italiane, din țările interne și externe, etc. etc.

Poame meridionale: Malaga smochine-sultan, etc. etc.

Carneturi afumate de tot soiul de cel mai fin gust

Cașuri: Imperial de Limburg, din valea Emen, strachino
groier etc.

Thee: adevărată de Londra, caravan, pecco, suhong, mandarin,
orange, mărgele, cong, imperiale și de Victoria amestecate.

Rum echt Ananàs, Iamaica, Cuba și Damarare și champagne
franceze și din țările interne: Vinnri, cognac-uri, liquer-uri vin
bun dela firmele cu cele mai bune renume: Carol Andrényi și
fiu și A. Iélics & comp. oleu fin de Aix, Nizza, Imperial lu-
mini, petrolu american, obiecte de economie cu prețurile
cele mai moderate.

Comandele pentru provincie se execută atât prin postă, cât și prin
căile ferate, grabnic și punctual.

„VICTORIA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI DE ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII.

Sediul: Arad, casa proprie, calea Arhiducele Iosif Nr. 2.

Întemeiată la 1887.

Capital de acții: fl. 300.000. Fond de rezervă fl. 100.000.

Depuneri fl. 1.000.000. Circulația anuală fl. 15.000.000.

Primește depuneri spre fructificare, după care solvește 5%
interes fără privire la termenul de abdicere.

Dare de venit după interese încă o solvește institutul se-
parat.

După starea casei, depuneri până la fl. 1000 se restituiesc
îndată la prezentarea libelului fără abdicere.

Depuneri se pot face și prin postă și se efectuează momen-
tău după sosirea comandei.

32 [4]

Direcțiunea institutului.